

VOKIETIJOS LB VALDYBOS INFORMACIJOS

Informationsblatt der Litauischen Volksgemeinschaft in der Bundesrepublik Deutschland e.V.

Nr. 4 (473)

1994 spalio

50 metų didžiajam lietuvių egzodui

Kai kaitrią 1944 metų vasarą, artinantis vokiečių-rusų frontui, Lietuvos gyventojai masiškai pakilo vakarų link, turbūt nė vienas iš jų nenujautė, kuo viskas baigsis. Tai buvo stichiškas, neplanuotas, niekieno neorganizuotas ir nevadovaujamas bėgimas iš savo namų, kuris, kaip galvota, tęsis jei ne kelias dienas ar savaites, tai tikrai ne ilgiau kaip kelis mėnesius. Šie bėgliai negalėjo išivaizduoti, kad, praėjus metams kitiems, jie atsiras tolimiausiose pasaulio šalyse. Dabar nuo didžiojo 1944 metų pasitraukimo iš Tėvynės praėjo lygiai 50 metų. Ir visuose penkiuose kontinentuose gausėjantys kryžiai, po kuriais ilsisi pabėgėlių kaulai, liudija apie jų buvimą tenai.

Nors kur kas daugiau buvo pakilę apleisti savo gimtinę, tačiau tik apie 70000 Didžiosios Lietuvos lietuvių, nežiūrint visų pavojų, karui pasibaigus, radosi Vakarų Europoje. Jie atsirado įvairiais keliais į Vokietiją: vieni buvo išvežti darbams, antri - kaip politiniai kaliniai, treči - vokiečių paimti į kariuomenę, ketvirti - evakuoti, penkti - anksčiau repatriacijos priedanga atvykę į Vokietiją 1941, šešti (gausiausi) - pasitraukę į Vakarus 1944 VII-X.

Dauguma lietuvių rado prieglobstį 1943 metais sukurtos Jungtinių Tautų paramos ir globos organizacijos - UNRRA - stovyklose. Kompaktinis gyvenimas stovyklose, nors ir buvo varganas, tačiau sudarė palyginti palankias sąlygas kultūrinei veiklai. Kiekvienoje lietuvių stovykloje kūrėsi chorai, tautinių šokių bei dramos teatro grupės, vaikų darželiai, pradinės mokyklos, išeidavo sieniniai ir kitaip dauginami laikraščiai, steigėsi gimnazijos (jų vienu metu buvo net 26), amatų ir kitokios specialiosios mokyklos. Netrukus pradėjo eiti pirmieji spaustuvėse spausdinami savaitraščiai ir net dienraščiai, žurnalai ir metraščiai. Menininkai rengė parodas, rašytojai skelbė savo raštus. Aktyvūs buvo ir aktoriai, operos solistai, baleto šokėjai, muzikai ir sportininkai. Atkurtos jaunimo organizacijos, profesinės sąjungos, kultūros draugijos, politinės partijos.

Iš 1940 metais Berlyne susikūrusios Lietuvių sąjungos, kuri karo metu vienaip ar kitaip rūpinosi Vokietijoje esančiais lietuviais, 1946 metais išaugo Lietuvių Tremtinių Bendruomenė, kuri apjungė visus lietuvius tremtinius ir pabėgėlius. Naujosios organizacijos statuto preambulė skambėjo taip:

“Esančiai ištrėmime lietuvių tautos daliai sveikai ir pajėgiai išlaikyti, lietuvių vardui saugoti, lietuvių švietimui tvarkyti, profesiniam pasiruošimui ir specializacijai vykdyti, tautiniam solidarumui ir darbo meilei ugdyti, tremtinius globojančioms įstaigoms bei administracijai talkinti ir tuo keliu naujam gyvenimui nepriklausomoje Tėvynėje ruoštis - yra Lietuvių Tremtinių Bendruomenė“.

Tačiau daugumai lietuvių Vokietija tebuvo pereinamoji stovykla. Karo nuniokotas kraštas neteikė vilties pastoviam išsikūrimui. Darbo jėgos ieškančios užjūrio valstybės išviliojo ir lietuvius. 1954 metais Vokietijoje buvo likę tik 7.500 lietuvių.

Prieš galutinai išsisklaidant, 1949 metais buvo priimta Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Konstitucija, davusi pagrindą organizuotai lietuvių veiklai viso pasaulio apimtyje. O tais pačiais metais paskelbta Lietuvių Charta liko iki šios dienos pagrindiniu lietuvių tremtinių ir pabėgėlių įstatymu. Ten tarp kitų nurodomi ir du pagrindiniai PLB tikslai:

1. *“Lietuvis lieka lietuviu visur ir visada. Savo tėvų išlaikytą Lietuvių Tautos gyvybę lietuvis perduoda ateities kartoms, kad amžinai gyventume“*, ir
2. *“Darbu, mokslu, turtu ir pasiaukojimu lietuvis kovoja, kad apgintų ir išlaikytų nepriklausomą Lietuvos valstybę“*.

Šiems dviem tikslams - išlaikyti lietuvių ir atkovoti Lietuvai nepriklausomybę - buvo pajungta visa tolimesnė bendruomenės veikla. Jai užteko jėgų išlaikyti lietuvių nepriklausomybės atkovojo. Ne tik tai. Per tą laiką buvo sukurta nemažai kultūros vertybių. Jos ir žymieji mirusieji šiandien grįžta į Lietuvą. Tuo Antrojo pasaulinio karo pabėgėlių-tremtinių laikotarpiu pasibaigė. Jų ateities praktiška lietuviška veikla reikalinga naujo pagrindimo, nežiūrint, kad Chartos suformuluoti tikslai geriau atitinka dabartinę padėtį.

Šiandien atsiverčia naujas užsienio lietuvių istorijos lapas. Sparčiai retėjančias buvusių pabėgėlių eiles papildo nauji išeiviai iš Lietuvos. Jų tikslai tačiau yra visai kitoki, kitokia bus ir jų veikla. Ar jie organiškai įsijungs į esamą organizuotą lietuvių bendruomenę, priklausys nuo to, ar šioji sugebės kisti, ar įstengs patenkinti jų poreikius. Todėl pasikeitusios padėties ir naujų uždavinių akivaizdoje norėusi kreiptis į visus naujai atvykstančius ir kviesti burtis lietuvių prie lietuvių Pasaulio Lietuvių Bendruomenės rėmuose, kad pradėtas ir taip sėkmingai vykdytas prasmingas savo tautos kūrimo darbas užsienyje nesustotų, o pražydėtų naujais žiedais.

Apie PLB kraštų bendruomenių atstovų suvažiavimą

Toks suvažiavimas pirmą kartą sušauktas Tėvynėje, poetiškiausiame jos kampelyje - Anykščiuose. Šį renginį organizavo Regioninių problemų ir tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, o taip pat Pasaulio Lietuvių Bendruomenė. Liepos 1 - 4 dienomis Anykščių pašonėje esančiuose poilsio namuose “Šilelis“ posėdžiavo lietuvių bendruomenių ir jaunimo organizacijų veikėjai iš Argentinos ir Ukrainos, iš Karaliaučiaus ir Prancūzijos, iš Kanados ir iš Rusijoje išsimėčiusių lietuvių kolonijų. Ir dar iš daugelio kitų kraštų suvažiavo lietuviai su savo ypatingais rūpesčiais ir problemomis. Vokietijos LB atstovavo VLB valdybos pirmininkas Arminas Lipšys ir valdybos sekretorė Elena Tesnau.

Liepos 1 d. po Z.Kazėno fotoparodos atidarymo į suvažiavimo dalyvius kreipėsi Lietuvos Respublikos Premjeras A.Šleževičius. Vėliau, tą ir sekančią dieną kalbėjo PLB valdybos pirmininkas B.Nainys ir kraštų bendruomenių pirmininkai arba atstovai. Buvo aptarti Kultūros ir švietimo, spaudos ir pasikeitimo informacija klausimai, taip pat kalbėta apie Lietuvos diplomatinį įstaių ir lietuvių bendruomenių bei jaunimo sąjungų bendradarbiavimą. Ypatingas dėmesys buvo parodytas aptariant tremtinių grįžimą į Lietuvą ir jų socialines problemas bei pilietybės ir prarasto turto grąžinimo klausimus.

Krašto valdyba pateikia Vokietijos lietuviams PLB kraštų bendruomenių nuostatų tekstą tokių, koks jis buvo pateiktas Lietuvos Seimui ir išspausdintas “Atgimime“.

PLB kraštų bendruomenių nuostatos:

1. Pasaulio lietuvių bendruomenė nuo pat jos įsikūrimo 1948 m. birželio 14 d. nesieja savęs su jokia politine partija ar judėjimu ir siekia tik bendrą tautai tikslų. Visą laiką PLB gynė lietuvių tautos teisę į valstybingumą ir vietą Pasaulio tautų bendrijoje. Atkūrus Lietuvos valstybingumą, dalis Pasaulio lietuvių bendruomenės uždavinių ir veiklos formų keičiasi, tačiau, pripažindami, jog lietuviai gyvena ir gyvens ne tik Lietuvoje, privalome išlaikyti pasaulyje gyvenančių lietuvių jungties, Pasaulio lietuvių bendruomenės sąrangą tęstinumą.
2. Žmoniškumas, tautiškumas ir pilietiškumas - neatskiriamos sąvokos. Todėl Lietuvos valstybė privalo ypatingą dėmesį ir globą teikti tautos dvasinei ir kultūrinei saviraiškai, tradicijoms, pripažindama tai individo ir valstybės išlikimo užtikrinimu, rūpintis Lietuvoje ir pasaulyje esančiomis lietuvių bendruomenėmis, neišskirdama nė vienos iš dvasinės Lietuvos tautiškumo ir valstybingumo erdvės.
3. Teisinga valstybės politika svetur pasaulyje gyvenančių lietuvių atžvilgiu turi būti subrandinta pačioje tautoje, jos visuomeninėse sąrangose, sutvirtinta įstatymais, teisingai vykdoma valstybinėse institucijose ir palaikoma visuomenės dorovinių bei pilietinių nuostatų.
4. Suvažiavimas patvirtina, jog dabartinės PLB valdybos veikla atitinka svarbiausius PLB tikslus bei uždavinius. Svarbesniaisiais iš jų naujomis aplinkybėmis tampa informacija apie Lietuvos valstybę, jos kultūros skleidimas, lietuvių tautos autoriteto palaikymas pasaulyje, tarpininkavimas Lietuvos tarptautiniams interesams visuomeniniame lygyje.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės kraštų atstovų suvažiavimo rezoliucija

Kraštų atstovų suvažiavimas nutaria:

1. Prašyti Lietuvos Respublikos Seimą ir Vyriausybę įstatymu įtvirtinti prigimtine lietuvių pilietybės teisę, nepaisant, kur lietuvis gimęs arba gyvena. Visiems lietuviams ir palikuonims, nepaisant, kodėl ir kaip jie atsirado už Lietuvos ribų, turi būti pripažinta Lietuvos pilietybė bei lygios balsavimo teisės.
2. Įstatymais laiduoti visiems lietuviams ir jų palikuonims, gyvenantiems už Lietuvos ribų, neteisėtai atimtos nuosavybės grąžinimą ir pratęsti prašymų padavimo laiką bent vieneriems metams.
3. Visokeriopai remti lietuvių grįžimą į Lietuvą, nesvarbu, iš kokios šalies grįžtama. Kasmet numatyti lėšas valstybės biudžete tremtinių grįžimo programai vykdyti. 1995 metų valstybės biudžete numatyti grįžtančių tremtinių reikalams aprūpinimo butais programai įgyvendinti 250 butų statybai 17,5 mln. Lt, socialinės programos priemonių finansavimui, įdarbinimo programai, lietuvių kalbos kursams, persikėlimui, įsikūrimui 2 mln. Lt.
4. Tarpvalstybinių susitarimų būdu išspręsti lietuvių įvažiavimo be vizų, gyvenamojo ploto privatizavimo ir pensijų klausimus, derinant su atitinkamo krašto lietuvių bendruomene.
5. Įteisinti Lietuvos Respublikos Seime du Pasaulio lietuvių bendruomenės atstovus Seimo narius ir vieną atstovą Lietuvos Respublikos Vyriausybėje.
6. Palaikyti Lietuvos visuomenės ir užsienio lietuvių atstovo siūlymą įsteigti Lietuvos sostinėje Vilniuje Tautos namus, visuomeninių lietuvių kultūros tradicijas saugojantį ir plėtojantį centrą.

7. Priimti Tautos namų įstatymą, laiduojantį Tautos namų idėjos įgyvendinimo ilgalaikę programą bei valstybinę paramą tautinės kultūros draugijoms ir sąjungoms.

8. Steigiant Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybas tuose kraštuose, kur yra lietuvių bendruomenės, panaudoti daugiametę jų darbuotojų patirtį ir pagalbą.

9. Suteikti platesnes galimybes Lietuvos ir užsienio lietuvių jaunimui stažuotis diplomatinėse tarnybose.

Rekomenduoti regioninių problemų ir tautinių mažumų departamentui:

1. Parengti visuotinę užsienio lietuvių rėmimo programą, derinant ją su PLB valdyba ir kraštų bendruomenėmis.

2. Parengti ir patvirtinti lietuviško mokymo įstaigų kūrimo užsienyje koncepcijas lietuviams, gyvenantiems etninėse žemėse, buvusiose SSSR šalyse, Rytų Europoje ir Vakarų pasaulyje.

3. Parengti lietuvių kultūros informacijos turizmo verslo visuomeninių centrų užsienyje programą, derinant ją su PLB valdyba ir jos kraštų bendruomenėmis bei Lietuvos visuomeninėmis kultūros organizacijomis.

4. Planuoti šių programų apmokėjimą iš 1995 metų valstybės biudžeto, numatant jame konkrečią materialinę paramą bendruomenių nariams, daugiausia nuveikusiems lietuviybės labui.

PLB kraštų atstovų suvažiavimas dėkoja visiems, kurie padeda užsienio lietuviams, ragina visas kraštų bendruomenes tarp užsienio lietuvių skleisti lietuvių kultūros centrų užsienyje ir Tautos namų steigimo idėją.

Atskiroji nutartis dėl Herkaus Manto paminklo:

PLB kraštų atstovų suvažiavimas prašo Lietuvos Respublikos Vyriausybę kreiptis į Karaliaučiaus (Kaliningrado) srities administraciją išsaugoti Herkaus Manto paminklą.

Atskiroji nutartis dėl tremtinio statuso apibrėžimo:

1. Tremtinio statusas turi būti pripažintas grįžtantiems tremtiniams, politiniams kaliniams, rezistentams, pasitraukusiems iš Lietuvos nuo represijų.

2. Jų vaikams ir vaikaičiams, nepriklausomai nuo jų gimimo laiko, gimimo ir dabartinės gyvenamosios vietos už Lietuvos ribų.

Pagrindiniai dokumentai, reikalingi tremtinio statusui pripažinti, tremtiniams, politiniams kaliniams, rezistentams, pasitraukusiems iš Lietuvos dėl represijų, yra kompetentingų valstybių institucijų archyvinė medžiaga apie reabilitaciją arba nustatyta tvarka jai prilygstantys dokumentai. Jų vaikams ir vaikaičiams: anksčiau išvardyti dokumentai, įrodantys tėvų ar senelių statusą bei giminystės ryšį liudijantys dokumentai (gimimo liudijimas, dokumentai apie pavardės pakeitimą ir kt.)

Lietuvos vyskupų konferencijai:

Daugelyje šalių, kur lietuvių bendruomenės yra itin negausios, lietuviybės išlaikymo veikla būsėsi apie lietuviškas katalikų parapijas, buvo remiama ir skatinama lietuvių kunigų. Nerimaudami dėl

lietuviškų parapijų užsienyje nykimo, kreipiamės į Lietuvių vyskupų konferenciją, prašydami skirti lietuvių kunigus į parapijas, kuriose jie yra labiausiai reikalingi ir laukiami, pirmiausia Brazilijoje, Karaliaučiaus krašte, Ukrainoje, Rusijoje, Latvijoje.

Prašome ir tolesnio jūsų nuolatinio dėmesio lietuvių reikalams atskirose nuo tėvynės ir Lietuvos vyskupijų lietuvių katalikų parapijose.

Lietuviškoji studijų savaitė Alpių kalnuose

Vieta, kur liepos 31 - rugpjūčio 7 vyko 41-oji Europos lietuviškųjų studijų savaitė, vargu ar savo grožiu pralenkiama. Tai mažas Berwango miestelis Austrijos Tirolyje. Galėjai kopti į nuostabius kalnus, kurių baltose viršukalnėse kai kur šmėkščiojo sniego ruoželiai, galėjai džiaugtis saulėje boluojančiomis tarpukalnių pievomis, galėjai maudytis žaliu vandeniu tviskančiuose apylinkės ežeruose. Kur kitur rasi tokį grožį ir visus patogumus 4 žvaigždžių viešbuty Berwanger Hof, kuriame savaitės dalyviai gyveno? Žinoma, tokios vietos nepigios. Turbūt ir dėl to savaitė nebuvo dalyviais gausi. Bet užtat jie puikiai savo tarpe susigyveno, savaime mezgėsi nuoširdūs santykiai, o savaitės ruošėjos rašytojos Irenos Joerg-Naudžiūnaitės dukart surengtose vaišėse skambėjo ne tik vyno taurės, bet ir šaunios dainos bei juokai.

Aišku, svarbiausia studijų savaitės dalis - paskaitos. Jų buvo 10. Pirmasis paskaitininkas Vytautas Bieliauskas, jau kelintą kartą kalbęs studijų savaitėse, mokslininko ir visuomenininko žvilgsniu nagrinėjo temą "Moralinis vystymasis individuose ir tautose". Peržvelgęs psichologines bei moralines individų vystymosi teorijas, prelegentas palietė ir dabartinės Lietuvos moralinį vystymąsi. Jis teigė, kad mūsų gyvenime pastebima sumaištis, nes kai kas, pavyzdžiui, negali ar nenori išvelgti skirtumo tarp partizano ir stribo. Vaidotas Daunys puikiais filosofinės poezijos įvaizdžiais žvelgė krikščionies filosofo požiūriu į Maceiną. Tam žvilgsniui atitiko temos pavadinimas "Tikėjimas ir vietovaizdis. A.Maceinos krikščioniškoji akistata", nes pranešimas buvo susietas su regionu į Bavarijos apylinkes nuo Maceinos kabo.

Trečiasis paskaitininkas Vincas Natkevičius pranešime "Didžiųjų vertybių problema mūsų filosofijoje ir literatūros kritikoje" lieti klausimą, kiek tiesa, gėris ir grožis, kaip didžiosios vertybės, galioja mūsų grožinėje literatūroje ir filosofijoje. Jis, be kitko, teigė, kad A.Maceina nesilaiko išgalėjusios pažiūros, jog aukščiau grožio privalo stovėti doros ir tiesos vertybės. Irena K.Lukoševičienė (iš Kanados) - jos tema "Lietuvos socialinės problemos" - kruopščiai ir gyvai pateikė savo išpūdžius, kaip dabartinėje Lietuvoje bandoma spręsti sunkias problemas. Pinigų stygius ir tinkamų įstatymų nebuvimas socialinį skurdą daro kone neįveikiamą.

Romualdas Sikorskis, ilgametis finansų ministras, pranešime "Lietuvos ūkio būklė ir raidos perspektyvos" negailestingai atskleidė dabartinės Lietuvos valdžios nesugebėjimą vesti kraštą į ekonominę gerovę. Petras Lukoševičius pranešime "Lietuvos žemės ūkio problemos" kalbėjo apie sunkią ūkininkų būklę Lietuvos kaime, vildamasis geresnės žemdirbių ateities. Kun. Jonas Jūraitis skaitė paskaitą "Prie policijos suvestinių versmės...". Jis skaudžiai pergyveno dabartinę Lietuvos moralinį nuopuolį. Iš jo negalinti išvesti filosofija "viena vertus, antra vertus". Reikia kančios filosofijos, kuri aiškiai skirtų tautos kankinius nuo jų persekiotojų.

Viktorija Daujotytė-Pakerienė paskaitoje "Dvi lietuvių literatūros Gabijos" klausytojams, kurių dauguma buvo, žinoma, ne lituanistai, supažindino su J.A. Herbačiausko 1907 Krokovoje išleistu lietuvių literatūros almanachu "Gabija" ir daugiausia J.Aisčio-Aleksandriškio, S.Zobarsko ir kitų leistu išivijoj (Brooklyne) to paties vardo almanachu (1951-1955). Herbačiauskas ir Aistis buvo pristatyti kaip visai priešingos asmenybės: pirmasis - degantis laisve, antrasis - rimtas, susikaupęs. Tokios priešpriešos dvasia esanti nesunku pastebėti ir almanachuose. Alvydas Jokubaitis, pačios

jauniausios kartos filosofas, paskaitoje "Lietuvos filosofinė tradicija postmodernizmo akivaizdoje" peržvelgė mūsų filosofiją nuo jos pradžios iki mūsų dienų, pabrėždamas reikalą jai atgimti metafiziškai. Postmodernizmas atsisakęs visiems priimtinos filosofijos. Tie lietuviai filosofai postmodernistai, kurie ėmėsi politikos, kartais išsvirstą agitatoriais.

Paskutinę, dešimtąją, paskaitą skaitė Darius Kuolys, ją pavadinęs "Lietuvos švietimas: būklė ir perspektyvos". Jis ypač atskleidė lietuviškosios vidurinės mokyklos padėtį ir užsimotas jos reformas. Pagrindinė tų reformų mintis - mokymą reikia grįsti universalinėmis krikščioniškomis vertybėmis. Tokiai reformai paskaitininkas pritarė. Iš dalyvių jis susilaukė ir kitokios pažiūros: mokyklose mokymas turėtų būti grindžiamas pagrindinėmis pasaulėžiūromis. Valstybė tokias mokyklas išlaikytų finansiškai, o pasaulėžiūriniu mokymu rūpintųsi tėvų bendruomenės. Tačiau valstybei priklausytų bendra tokių mokyklų priežiūra. Tai vadinamos kultūrinės autonomijos idėja, tarpukario Lietuvoje ir išeivijoje atstovauta žymių mūsų katalikų (Šalkauskio, Maceinos).

Literatūros vakare, kurį organizavo Saulius Kubilius, Eglė Juodvalkė skaitė novelę, Vaidotas Daunys ir pats Saulius Kubilius deklamavo eilėraščius, Irenos Joerg-Naudžiūnaitės eilėraščius skaitė I.Lukoševičienė. Rytaiš šv. mišias aukojo kun.J.Jūraitis, sakęs per jas aktualius, paskaitų mintimis atastus pamokslėlius.

Didžiausią savaitės ruošos našta pakėlė I.Joerg-Naudžiūnaitė, jai negailėjusi savo pinigų. Buvo ir daugiau aukotojų (kun. J.Jūraitis, J.Norkaitis, D. ir V.Bieliauskai, R.ir J.Mikailos) Didelė padėka priklauso "Europos lietuvių" ir "Draugo" redaktoriams, spausdinusiems pranešimus apie studijų savaitę. D.Kuoliui dėkui už išrūpinimą kelionės lėšų iš Atviros Lietuvos fondo Vilniuje paskaitininkams iš Lietuvos. Ačiū ir Lietuvių fondui Čikagoje, gausiai finansiškai parėmusiam studijų savaitę.

Ateinančių metų studijų savaitė vyks liepos 30 - rugpjūčio 6 Vasario 16 gimnazijoje, Hüttenfelde. Jos pagrindinė ruošėja - Alina Grinienė. Norintieji savaitėje dalyvauti turi jai rašyti adresu: Frau A.Grinus, 80995 München, Diamantstr.7. Savaitės moderatoriai - D.Kuolys ir V.Natkevičius.

LIETUVOS PREZIDENTAS VASARIO 16 GIMNAZIJOJE

Rugsėjo 19 Hüttenfeldo miestelyje buvo didelis sujudimas. Jau prieš keletą savaičių vietiniai laikraščiai paskelbė, kad čia lankysis Lietuvos prezidentas Algirdas Brazauskas, todėl miestelyje pavakariop gausiai prisirinko fotografų, reporterių, svečių. Artinantis šeštai valandai vakaro, visi ėmė būriuotis gimnazijos kieme ir žvalgytis dangun, bene pamatys sraigtasparnį, gabenantį prezidentą į netoliese esantį Heppenheimo sportinį aerodromą. Keturių dienų viešnagės metu IV - asis Lietuvos prezidentas panoro pamatyti lietuvių gimnaziją, ir Vokietijos valstybės protokolo pareigūnai įplanavo vieną valandą, skirtą šiam norui patenkinti. Gali būti, ši gimnazija nors maža dalele prisidėjo, kad Lietuvos vardas nebūtų pasaulyje pamirštas, kad jos istorija iš čia į žmones sklįstų nesuluošinta, o tokiu būdu truputį prisidėta ir prie prezidento posto sugražinimo Lietuvoje. Savaiame suprantama, prezidentas buvo ne vien mokinių svečias, bet taip pat ir čia veikiančios Vokietijos lietuvių bendruomenės bei Romuvos ir aplinkinių apylinkių svečias. Kadangi šios kelionės programą tvarkė vokiečių protokolas ir priplanavo daugybę susitikimų su valdžios atstovais atskirose žemėse, taip pat su visa eile verslininkų, tad lietuviams, išsibarsčiusiems negausiose kolonijose, galimybės su prezidentu susitikti neteko. Nebent jie atvyko į susitikimą Romuvoje.

Bet grįžkime į Romuvos kiemą. Truputį po šešių pasigirdo automobilių signalai, ir visa virtinė jų, lydimų policijos, suvažiavo čionai, kur prezidento laukė Lietuvių bendruomenės darbuotojai, Hesseno žemės bei Lampertheimo miesto valdžios atstovai, Vasario 16 gimnazijos mokiniai ir

mokytojai, iš apylinkės susirinkę lietuviai ir atsitiktinai čia apsisostoję Užvenčio etnografinis ansamblis. Iš pradžių jisai maršu pasitiko garbingą svečią, paskui tautiniais rūbais pasipuošę mokiniai praleido jį ir lydinčius pro juostų garbės taką, paskui berniukų bendrabučio salėje maršu pasitiko gimnazijos orkestrantai. Kartu su prezidentu atvyko Lietuvos ambasadorius Vokietijoje prof. Z.Namavičius, Vokietijos ambasadorius Lietuvoje Reinhart Krausas ir daug kitų aukštų svečių.

Pirmas prezidentą pasveikino gimnazijos direktorius Andrius Šmitas. Jis papasakojo trumpai gimnazijos istoriją, kaip ji išsikūrė, kas joje mokėsi, pasidžiaugė, kad dabar ši gimnazija gali pasitarnauti ir Lietuvos jaunimui, siekiančiam mokslo Vakaruose. Toliau sveikinimo žodį tarė VLB valdybos pirmininkas Arminas Lipšys. Jis paminėjo savo kalboje žmones, kurie dirbo lietuviškajam reikalui ir tikėjo Lietuvos nepriklausomybe, nepaisydami tų, kurie juos dėl tokio nusistatymo vadino fantastais. Kaip dovaną pirmininkas įteikė prezidentui VLB "Informacijų" pilną komplektą. Sekantis aukštą svečią sveikino šio miesto šeimininkas Lampertheimo burmistras dr. Jurgen Dieter. Jis sakė, kad didelė garbė Lampertheimo miestui priimti tokį aukštą svečią. Taip pat jis pasidžiaugė, kad šiame mieste yra lietuvių gimnazija, pasižadėjo ją toliau pagal galimybes remti, nors tos galimybės ir menkos tesančios. Už suteiktas sąlygas suruošti Lietuvoje Pasaulio lietuvių jaunimo kongresą padėkojo Vokietijos lietuvių jaunimo sąjungos valdybos pirmininkė Ankė Lėpa.

Toliau kalbėjo Lietuvos prezidentas Algirdas Brazauskas. Jis pasidžiaugė pagaliau pamatęs mokyklą, apie kurią buvo nemažai gero girdėjęs. Jis papasakojo apie Lietuvos nueitą kelią, apie dabartinę vedamą politiką, užtikrino, jog Lietuva neketina pasukti atgal link komunizmo, priminė, kad demokratinės tradicijos stiprinamos ir tvirtinamos. Prezidentas pakvietė lietuviškąją gimnazijos jaunimą šokiais, dainomis toliau skelbti visur Lietuvą, o vėliau dalį savo jėgų ir žinių skirti Lietuvai, t.y. atvykti į ją dirbti. Dovanų gimnazijai įteikė lietuviškų monetų rinkinį, porą labai gražių albumų su Lietuvos vaizdais ir savo knygą vokiečių kalba.

Oficialioji dalis buvo baigta tautiniu mergaičių šokiu "Sadutė", kurio metu kiekviena šokėja įteikė prezidentui po gvazdiką. Po to prezidentui parodyta pilies patalpos: koplyčia, Kultūros instituto biblioteka ir archyvai. Gimnazijos bibliotekoje jį pasitiko mokytojai ir davė į rankas pavartyti pokarinį rankų darbo vadovėlį, iš kurio jaunieji pabėgėliai lietuviškai mokėsi matematikos.

Romuvos pilies salėje susirinkę lietuviai ir vokiečiai pasveikino Prezidentą taurėmis vietinio vyno ir šampano, pagaminto iš Odenwaldo vynuogių, ir netrukus su juo atsiveikino, nes protokolo vykdytojai jau vis dažniau užsiminė, jog laikas spaudžia, jog jau vėluojamasi. Šilta vakarienė laukė pas Hesseno žemės parlamento prezidentą Karlą Starzacherį. Tad dar nuotraukėlė su mergytėmis tautiniais rūbais, dar būrys mokinių, apstojusių garbingą svečią priešais fotoaparata, ir jau vėl išsirikiavo brangūs automobiliai, kurie nuvežė prezidentą bei jį atlydėjusius prie aerodrome laukiančio sraigtasparnio. Užvenčio folklorinis ansamblis pasirūpino, kad likusieji neliūdėtų: grojo, šoko, dainavo iki išnaktų, o vietiniai lietuviai juos vaišino alumi ir vynu, neužmiršdami ir patys pasivaišinti.

M Ū S Ū B E N D R U O M E N Ė J E

Vokietijos ateitininkų šventė

Jau daug metų paeiliui vaišingo prelato Antano Bungos pakviesti Vokietijos ateitininkai per Sekmines susirenka į Memmingeną, į tradicinę ateitininkų šventę. Ir šiemet du pilni autobusiukai bei keletas lengvųjų automobilių pajudėjo iš Vasario 16 gimnazijos kiemo, nes čia labiausiai susikoncentravę ateitininkai, globojami mokytojos Marytės Šmitienės. Žinoma, Vokietijoje

netrūksta jų ir kitur, be to, yra nemaža sendraugių, bet jie po truputį ima aptingti, į šventes nebenori važinėti ir jaunosius ateitininkus palieka be moralinės paramos.

Patogiai apgyvendinti viešbučiuose ir pamaitinti skania vakariene, šventės dalyviai susirinko į prel. Bungos būstinę, kur visus pasveikino vaišingasis šeimininkas, primindamas, jog čia renkamsi 11-ą kartą, ir vis per Sekmines. Sveikino ir Vasario 16-osios gimnazijos ateitininkų kuopos globėja Marytė Šmitienė, taip pat perskaitytas buvusio gimnazijos kapeliono kun. Edžio Putrimo sveikinimas, gautas iš Kanados.

Paskaitą apie ateitininką laisvoje visuomenėje skaitė politologas Darius Udrys iš JAV-bių. Jis kalbėjo apie demokratinių respublikų liberalizmo principus, kurių vienas yra Bažnyčios atskyrimas nuo valstybės. Anot prelegento, liberalioji demokratija turi daug gerų savybių, nors netrūksta ir neigiamų. Tokios teigiamybės, kaip demokratiškumas, individualizmas, laisvė ir tolerantiškumas yra teigiamybės tik iki tam tikros ribos. Kitaip demokratiškumas gali tapti daugumos tironija, perdėtas individualizmas gimdo neatžvalgumą į savo artimą ir kartais veda į izoliacionizmą, o tolerantiškumas gali tapti moraliniu neutralumu - juk ne viską galima toleruoti. Toliau prelegentas teigė, jog visuomenė turi būti savivaldi Ji įtvirtinama šeimyniniu auklėjimu ir privačiomis organizacijomis. Krikščionis turi žinoti, kad visuomenė, kuri savo laisvės sampratos negrindžia tiesa bei teisingumu, pareigingumu, savivaldumu, nebus tikrai laisva. Nereikia užmiršti, kad demokratiškumas turi gerbti asmens orumą, kad sveikas individualizmas jungia teises su atsakomybe už artimus, kad laisvė neturi prasilenkti su tiesa.

Prelegentas numatė ateitininkų vaidmenį, "dedant pagrindus krikščioniškai visuomenės santvarkai, gydant liberalizmo kuriamas visuomenės santvarkos ligas, šalinant demokratiškumo bei individualizmo trūkumus, puoselėjant tolerancijos ir laisvės visuomenę. Baigdamas pasiūlė tris veiklos principus: 1) ne tik galvok ir kalbėk, bet ir veik; 2) veik, kur esi ir 3) būk ištikimas sau.

Sekminių rytą visi susirinko į gausiai gėlėmis išpuoštą šv. Ulricho senelių prieglaudos namų koplyčią. Čia iškilmingas mišias koncelebravo 4 dvasiškiei: išeivijos vyskupas Paulius Baltakis, OFM iš JAV, tėvas Vaclovas Aliulis iš Romos, Vasario 16-osios gimnazijos kapelionas kun. Gediminas Tamošiūnas ir patsai šventės šeimininkas prelatas Antanas Bunga. Turiningą pamokslą pasakė vysk. Baltakis. Jis dalyvavo šv. Tėvo susitikime su pasaulio jaunimu, tad perdavė jauniems ateitininkams keletą jo minčių. Viena jų apie jaunystę. Ji nėra asmeninis kiekvieno žmogaus turtas. Nuo to, kas įsisavinta jaunystėje, priklausys pasaulio, Tėvynės, žmonijos ateitis. Todėl visi turi stengtis gyventi taip, kad jaunystė būtų vertinga. Jaunam žmogui turi padėti tėvai ir mokytojai, o pagrindinė gyvenimo išmintis randama 10-yje Dievo įsakymų, kurių laikytis reikia išmokti. Čia padeda sąžinės balsas, kuris pasako, kas gera, kas bloga. Kaip prasilenkiama su sąžine, stengiamasi jos balsą nuslopinti girtavimu, narkotikais, kartais net savižudybe. Tuo tarpu jauno žmogaus gyvenimas gali būti įvairus ir turiningas, kai jis pasisavina, kas gera ir gražu. Vyskupas kvietė ateitininkus, ypač įžodininkus, melsti šv. Dvasią, kad padėtų būti ištikimais ateitininkijos idealams.

Šiais metais įžodį davė 5 ateitininkai: Džeraldas Bieliauskas, Rasa Markšaitytė, Haraldas Matulevičius ir Rasa Slankauskaitė iš Lietuvos bei Tobias Schröter iš Vokietijos. Tai buvo iškilmingiausia mišių ir aplamai visos šventės dalis. Po įžodžio visi skaitė maldas į šv. Dvasią ir gražiai sugiedojo ateitininkų himną.

Po iškilmingų mišių visi susirinko šv. Ulricho namų paviljone, kur Marijonų generalinis vikaras tėvas Vaclovas Aliulis kalbėjo apie Lietuvos katalikų Bažnyčios padėtį šiandien. Pirmiausia papasakojo apie Marijonų vienuoliją ir apie savo gyvenimą, paskui apie Lietuvos Bažnyčią bolševikmečiu ir Atgimimo laikais, galiausiai apie Bažnyčios rūpesčius šiandien, kada taip

reikalingas dorinis atgimimas, o taip trūksta tikybos ir etikos mokytojų, trūksta pasauliečių talkininkų apaštalavimo darbe.

Pietų metu pasveikinti naujieji ateitininkai. Jiems įteiktos dovanėlės - A.Vaičiulaičio "Pasakojimai". Apdovanotos ir seselės virėjos - jos gavo po Sibiro lietuvaičių maldaknygę vokiečių kalba. Sugiedota "Ilgiausių metų".

Po pietų, kaip jau šioje šventėje įprasta, dauguma svečių išvyko kelionėn Alpių link apžiūrėti gražių Bavarijos pilių bei bažnyčių. Vakare visi susirinko prel. Bungos būstinėje pavakaroti. Marytė Šmitienė visų ateitininkų vardu padėkojo šeimnininkui ir įteikė dovanėlę. Paskui gimnazijos ateitinkai pateikė įvairią programėlę: dainavo, grojo, vaidino, organizavo žaidimus. Vakarone tęsėsi iki vėlyvo vakaro.

Antrą Sekminių dieną šv. mišias aukojo 5 lietuviai dvasiškiai. Prie vakarykščių prisidėjo tėvas salezietis Hermanas Šulcas. Po pamaldų šis ilgai Afrikoje išdirbęs misionierius papasakojo apie savo šiurpų pabėgimą iš civiliniame kare skęstančios Ruandos. Jis pasakė, kad aplamai tai joks civilinis karas tarp genčių, o tik vienos partijos užmačia išlaikyti valdžią žudynėmis. Šis misionierius labai pergyveno dėl savo parapijiečių, dėl savo įkurtos Jaunimo sodybos likimo. Kai kuriuos jaunuolius jis buvo net nusivežęs parodyti Lietuvą, o dabar nieko apie juos nežinojo, tik visur važinėjo, informuodamas Europos visuomenę apie įvykius ir prašydamas visokeriopos paramos paliktiems globotiniams.

Popiet visi atsisveikino su kunigais, dar liekančiais rekolekcijų pas prelatą Bungą, ir laimingai grįžo namo.

Salzgitteris

Rugsėjo 17 Salzgitterio lietuviai susirinko paminėti Tautos šventės. Apie šios šventės reikšmę kalbėjo Valius Merkevičius iš Hannoverio. Kadangi kun. Bronius Kuculis iš Hamburgo negalėjo atvykti dėl ligos, pamaldas šv. Juozapo bažnyčios parapijos salėje laikė vien evangelikų kunigė Tamara Šmitienė iš Bad Zwischenahn. Buvo susirinkę nemaža žmonių, jų tarpe svečių iš Lietuvos, o taip pat lietuvių iš gretimų apylinkių. Gražius eilėraščius išraiškingai padeklamavo Vilija Kumpienė. Po minėjimo sugiedotas Lietuvos himnas. Toliau, kaip visada, visus svečius pralinksmino lietuviška kapela, vadovaujama R.Gasiūno. Jis pats grojo akordeonu, jam pritarė Horst Kremsier armonika, Gintaras Gauer bosine gitara ir Valentinas Baibokas iš Painės mušamaisiais. Buvo šokama ir vaišinamasi iki vėlyvo vakaro. Sekantis susitikimas, t.y. "Eglutė", numatomas gruodžio 26.

XIV Lietuvių kultūros instituto suvažiavimas

Keturioliktasis iš eilės LKI suvažiavimas įvyko 1994 spalio 7-9 dienomis Annabergo pilyje, Bonnoje. Paskaitose ir diskusijose dalyvavo per 50 LKI narių ir svečių. Pirmą kartą suvažiavimas vyko ne Romuvoje - Hüttenfelde, pirmą kartą jis turėjo ir bendrą temą: "Ir vieni, ir kiti. Etninių grupių santykiai Prūsų Lietuvoje".

Suvažiavimo paskaitinė dalis prasidėjo penktadienį, 20 val. Atidarydamas suvažiavimą, instituto vedėjas V.Bartusevičius pasveikino dalyvius, pristatė LKI kaip II-ojo Pasaulinio karo lietuvių pabėgėlių pastangų išsaugoti savo pėdsakus padarinį ir nurodė į pakitusią išsivijios padėtį Lietuvai atgavus nepriklausomybę ir praėjus 50 metų nuo gyvenimo svetur pradžios.

Įvadą į svarstytinus klausimus padarė prof. dr. Manfred Klein, kuris kartu su Artūru Hermanu buvo atsakingas už programos sudarymą. Suvažiavimo tikslas buvo, nors tik ir atskirais aspektais

paliečiant, parodyti, kaip atskiros etninės grupės Mažosios Lietuvos regione sugyveno kasdienybėje. Mat. šia sritimi iki šiol domėtasi mažai. Jei kas ir domėjosi, tai kiekviena pusė, remdamasi savais šaltiniais, bandė pagrįsti dažniausiai teritorines pretenzijas. Kaip sugyvenimas iš tiesų vystėsi, niekam nebuvo įdomu.

Pirmasis paskaitininkas germanistas Leonas Stepanauskas iš Berlyno atskleidė įdomios medžiagos iš pokalbių su senaisiais klaipėdiečiais. Šį kartą jis telkėsi prie savo pastangų surinkti medžiagos apie Thomo Manno vasarojimus ir jo vasarnamio statybą Kuršių Neringoje. Pasirodo, kad padedant daug pastangų, yra galima surasti dar gyvų tų laikų liudininkų, galinčių papasakoti dar nežinomų faktų ir taip juos išgelbėti nuo pražūties.

Šeštadienio programą pradėjo dipl. bibl. Artūras Hermanas, apžvelgdamas Klaipėdos krašto bažnyčios 1919 - 1925 metų nesutarimus, ypač išryškindamas atskirų ginčė dalyvavusių grupių ir asmenų motyvus ir padarytą įtaką etninių grupių sugyvenimui. Vadovaujančiuose sluoksniuose ir asmenyse vyravo priešų įvaizdžiai, tik paprasti žmonės, nežiūrint tautinių skirtumų, dar solidarčiai sugyveno.

Manfred Klein iš Bielefeldo kalbėjo apie dvikalbį gyvenimą Prūsų Lietuvoje. Paskaitininkas teigė, jog riba tarp vokiečių rytprūsiečių ir Prūsijos lietuvių nebūtinai išvestina atsižvelgiant tik į tai, kokia kalba gyventojų buvo kalbama. Etninės mažumos savo tautinį identitetą grindžia ne vien kalba. Jis, remdamasis 19 amžiaus rašytiniais šaltiniais, galėjo parodyti, jog per ilgą dviejų kalbų sąlytį, susidaro nauja kalba, tada tik papročiai nurodo asmens kilmę.

Ulla Lachauer iš Mannheimo vaizdžiai pristatė Lėnos Kondratavičienės iš Bitėnų gyvenimą tarp "dviejų ugnių". Ypač išryškėjo, koks sunkus buvo pasienio žmonių, mokačių abi kalbas, gyvenimas.

Prof. dr. Gerardas Bauras iš Bielefeldo, prisistatęs kaip asmuo, išmokęs gyventi su dviem identitetais ir dviem kalbom, kalbėjo apie tautinį identitetą ir kalbą Klaipėdos krašte. Pasiremdamas naujaisiais etnografiniais šaltiniais, jis pristatė vokiškų žodžių vartojimą lietuvių kasdieninėje kalboje. Rado, kad ypač technikos naujovių ir prekybos srities pavadinimai buvo perimami tiesiog iš vokiečių kalbos. Jis bandė taip pat pagvildinti tautos ir kalbos santykius Klaipėdos krašte. Jis manė, jog kaimuose, kur buvo kalbama lietuviškai, buvo išsivystęs būriškas identitetas, kuris nebūtinai rišosi su lietuvišku tautiškumu.

Paskutinį pranešimą sekmadienio ryte padarė Ruth Kibelka iš Berlyno apie vaikų iš Rytprūsų likimą Lietuvoje po 1945 metų. Ji rėmėsi apklausos duomenimis per 50-ties tokių "vokietukų", likusių gyventi iki šiol Lietuvoje. Jos duomeniai rodytų, kad Lietuvoje likę vaikai mažiau teigiamai atsiliepia apie savo tuometinius išgyvenimus, negu anksti persikėlusieji gyventi į Vokietiją. Nusiskundžiama ypač sunkiu darbu Lietuvoje, kartais ir skriaudimu. Prisimenami ir itin neigiami išgyvenimai su sovietiška valdžia. Jų padėtis pasunkėjo tuoj pat po 1947 metų, kada iširo visa tradicinė kaimo apsaugos sistema.

Po visų paskaitų vyko gyvos diskusijos. Sekmadienį prieš pietus buvo susirinkta dar specialiai pasitarti apie ateities perspektyvas, tiriant etninius santykius Mažonoje Lietuvoje.

Toks bandymas į problemą pažvelgti iš "abiejų pusių" yra gana naujas. Ir Lietuvos mokslininkuose po nepriklausomybės atgavimo šiuo atžvilgiu yra pastebima net atžanga ir ten, kur anksčiau buvo matoma tendencija pralaužti uždaramą. Dabar atkakliai domimasi tik "sava", nenorint matyti "kitos" pusės. Tai gal ir suprantama, bet tai atspindi atgyventą mokslinę laikyseną.

Žiūrint į kasdieninį gyvenimą iš abiejų pusių, atsisakant kreipti išskirtiną dėmesį vien į didžiuosius politinius sprendimus ir kėslus, gaunamas tikresnis, spalvingesnis epochos vaizdas. Galima net pastebėti, kad dažnai priešingybės ir nesugyvenimai į kraštą buvo atnešami iš šalies. Tai nacionalizmo padariniai ar tai iš vienos, ar iš kitos pusės.

Išskirtinai paminėtinas yra šeštadienio vakaro koncertas, kurio metu buvo pristatytos senos autentiškos mažlietuvių dainos. Koncertą atliko Regimantas ir Ingrida Žitkauskai iš Dorsteno, Diana Šeduikienė ir Rūta Aladavičienė iš Vilniaus. Po koncerto muzikantai ir dainininkai linksmino suvažiavimo dalyvius naujomis liaudies bei estrados melodijomis.

Hamburgas

1994 spalio 15 d. Hamburgo lietuvių apylinkėje įvyko visuotinis susirinkimas. Buvo išrinkta nauja valdyba. Pirmininkės pareigas perėmė Alma Mašidlauskienė, Klövensteenweg 117 a, 22559 Hamburg; sekretorė - Elena Baliulienė; kasininė - Teresė Lipšienė; narys jaunimo reikalams - Vilius Pareigis, ir įvairiems reikalams - Petras Biermann. Revizijos komisiją sudaro: Erika Kuzminskienė ir Teresė Felsendorff. Keturi susirinkimo dalyviai apsisprendė įstoti į Lietuvos bendruomenę.

Münchenas

Spalio 16 miuncheniškiai lietuviai susirinko iškilmingų šv. mišių, kurias koncelebravo du Lietuvos vyskupai: Telšių vysk. Matulaitis ir Vilkaviškio vysk. Žemaitis. Mišios buvo aukojamos už a.a. filosofijos daktarą Juožą Girnių, neseniai mirusį Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Gražų pamokslą pasakė vysk. Žemaitis. Jis papasakojo, kokios didelės įtakos turėjo velionies raštai Lietuvoje. Jo knygos ėjo iš rankų į rankas, buvo dauginamos, kai kurie nusirašinėjo ranka ištusus puslapius. Ypač didelės įtakos turėjo jo knyga "Žmogus be Dievo". Ją perskaite, kai kurie tapo tikinčiais.

Šiose mišiose buvo paminėta ir 16 metų sukaktis nuo popiežiaus Jono Pauliaus II - ojo išrinkimo. Buvo gražiai pagiedota, o Gintaras Vyšniauskas pagiedojo solo.

Po to pobūvyje buvo galima maloniai pasikalbėti su vyskupais prie kavos puodelio. Už poros valandų jie nuvyko į Müncheno katedrą, kur buvo atnašaujamos tarptautinės šv. mišios užsieniečiams. Jas atnašavo kardinolas Wetter. Įvairiomis kalbomis buvo skaitomos tikinčiųjų maldos. Lietuviškai skaitė Münchene gyvenantis studentas Tomas Makaras.

VASARIO 16 GIMNAZIJOJE

Joninės Romuvoje

Karštą birželio 25 dieną į Vokietijos lietuvių sostinę Hüttenfeldą pėsti ir važiuoti atvyko visi, kam rūpėjo atšvęsti Jonines: padainuoti, mokinių koncerto pažiūrėti paklausyti, bokalą alaus su seniai matytu pažįstamu išgerti, nes karščiai jau visą savaitę troškino. Kadangi šią šventę organizuoja visuomet Vasario 16 gimnazija, tai galima įsivaizduoti, koks skruzdėlyniškas judėjimas čia būna prieš šventę: ištisas popietes repetuoja šokėjai, daininkai, skudutininkai, orkestro muzikantai. Šviežiai nušienaujamų pievos, nuravimi darželiai, nušluojami takeliai. Paskui parke statomos spalpinės, stalai, suolai, barai. Skautai krauna laužą, virėjos kepa pyragus, ruošia dešras, o jau visą

mėnesį prieš šventę nėra kitokios kalbos, kaip apie orą - koks jis būsiąs per Jonines, koks praeitais metais buvo, koks geriausiai turėtų būti ir t.t.

Šiais metais šalia daugmaž įprastinių svečių buvo labai daug ir neįprastinių. Dar savaitę prieš Jonines ėmė rodytis buvusių gimnazistų, sakykim iš Urugvajaus ar kitur, o jau per pačią šventę tiek prisirinko jų iš visur, kad galėjai pamanyti, jog jau čia prasideda VIII Pasaulio jaunimo kongresas. Ištisomis šeimynomis traukė čion mokytojai ir mokiniai, pratindami mažuosius prie Romuvos parko laisvės. Kai kurie buvusieji mokiniai padėjo prieššventinėje ir ūkiškoje ruošoje, kiti įsijungė į mokyklos orkestrą, kaip senais laikais, arba palydėjo giesmes muzika.

Po didžiuoju audrų aplamdytu gimnazijos ažuolu ant sustatytų suolų susėdo daug svečių pažiūrėti gimnazistų meninės programos. Pirmiausia direktorius pasveikino Jo Ekscelenciją Lietuvos ambasadorių prof. Z.Namavičių su žmona, Lietuvos konsulą p. Galginaitį su žmona, garbės konsulą Rotenbergerį, Hesseno Parlamento prezidentą Karlą Starzacherį, Politinio švietimo departamento referentą Achim Guessgen, už sielovados darbą mokyklose Mainzo vyskupijoje atskingą darbuotoją ponią Galami, Mainzo vyskupijos referentą užsienio reikalams Bernd Krämer. Sveikino ir Roxheimo-Bobenheimo miesto burmistrą Rainer, kuris turi lietuviško kraujo, ir Lampertheimo miesto tarybos pirmininką Henkelmann bei Lampertheimo burmistrą dr. J. Dieter. Šiedu lietuviško kraujo neturi, bet mes, lietuviai, lyg kokius globėjus, kviečiamės juos į kiekvieną savo šventę. Hüttenfeldo vokiečiai taip pat labai džiaugiasi Joninėmis - visuomet pasižymi metiniuose parengimų kalendoriuose, kaip ir Vasario 16-osios minėjimą. Sako, pas lietuvius jie linksmiausiai pasišoka, ir šiaip atmosfera jau labai linksma esanti.

Po direktoriaus A.Šmito įžanginės kalbos visus pasveikino Lietuvos ambasadorius prof. Z.Namavičius. Ypač mokiniams patiko jo kalba, nes jis sakė, kad mielai paleistų juos atostogų, tik neturįs tokios galios. Lampertheimo miesto burmistras dr. Jürgen Dieter kalbėjo apie tai, kad Lampertheimo miesto valdžia nori užmegzti glaudesnius santykius su kuriuo nors Lietuvos miestu, gal ne partnerystės, o daugiau globėjyškais šefavimo pagrindais. Susirinkusius pasveikino ir gimnazijos kuratorijos pirmininkas V.Damijonaitis. Tėvų komiteto nariai B.Rimašauskas ir J.Lemkienė pasveikino ir įteikė dovanėles geriausiai brandos egzaminus išlaikiusiems abiturientams ir tvarkingiausiai užlaikiusiems savo kambarius bendrabutyje mokiniams.

Tos kalbos buvo sakomos ir dovanėlės teikiamos programos pertraukų metu, kad šokėjai galėtų atsigauti. Nes, jei jau žiūrovai prakaitą kas minutę šluostė, tai ką bekalbėti apie programos dalyvius, ypač šokėjus. Karščio - 35C, tvankumas begalinis, o jie tautiniais rūbais apsirengę šoko pašėliškiausius suktinius. Netoliese atsargai buvo pastatytas kibiras šalto vandens, jei kokį alpstantį reiktų gaivinti. Bet tokio reikalo nebuvo - sušoko, sudainavo, sugrojo labai gražiai ir po gausių aplodismentų visi puolė į dušo kabinas, o po to persirengti lengvais rūbais.

Vakaras buvo ilgas dar. Tai vienur, tai kitur įsidainavo grupės draugų ir pažįstamų, buvo girdėti akordeono, armonikos, smuiko ir kitokių instrumentų garsai, šoko pievoje ir mokyklos aikštelėje, liepsnojo laužas, kažkas lengvabūdiškai net raketomis pažaisiti užsimanė. Valgių gėrimų ir energijos būtų užtekę iki paryčių, tačiau Žemaičių dievaitis Perkūnas su žaibais ir liūtim, tarsi koks tvarkdarys, visai padoriu laiku, t.y. dar neišaušus, besilinksminančius nuvarė pailsėti, kad rytojaus dieną nevēluotų į pamaldas.

Naujų mokslo metų atidarymas Vasario 16-osios gimnazijoje

Šie mokslo metai Vasario 16 gimnazijoje prasidėjo be ypatingų pasikeitimų. Suvažiavo daug mokinių, beveik pusė visai naujų, tad pora dienų prieš prasidedant mokslui vyravo susipažinimo, susiuostymo atmosfera. Nuolat besimokantys mokiniai, su šeimnininko pajautimu, noriai pažindino

naujuosius su aplinka, iš anksto pateikė mokytojų ir auklėtojų charakteristikas, aptarinėjo taisykles, "taip stipriai varžančias jų gyvenimą".

Rugpjūčio 29 rytą mokiniai, mokytojai, auklėtojai ir kai kurių mokinių tėveliai išsirikiavo aikštelėje priešais Lietuvos trispalvę, sugiedojo Lietuvos himną ir suėjo į pilies salę malda pradėti naujus mokslo metus. Gimnazijos kapelionas Gediminas Tamošiūnas savo pamokslui parinko temą, kaip svarbu, kad žmogaus protą valdytų švari ir kilni siela. Sielai reikia atiduoti karaliaus vietą - buvo pagrindinė pamokslu mintis.

Toliau berniukų bendrabučio salėje visus pasveikino gimnazijos direktorius Andrius Šmitas. Kadangi susirinko nemažas būrys naujų mokinių, tad jis trumpai papasakojo, kaip ir kodėl atsirado ši gimnazija. Daugeliui tai buvo visai nauja, negirdėta. Kai kurie nustebo, išgirdę, jog antrojo pasaulinio karo pabaigoje Vokietijoje buvo virš 100 lietuviškų pradžios mokyklų, 25 gimnazijos, kelios amatų mokyklos ir net aukštoji mokykla. Vėliau, prasidėjus emigracijai į užjūrio šalis, šios mokyklos viena po kitos užsidarinėjo, ir tuomet buvo nuspręsta įkurti vieną gimnaziją su bendrabučiu visiems Vokietijos lietuvių vaikams. Tuo metu tam geriausiai tiko Diepholze buvusi gimnazija, mat, ji buvo įsikūrusi buvusiose vokiečių kareivinėse, kurios gerai tiko bendrabučio funkcijai. 1952 metais gimnazija buvo pavadinta Vasario 16-osios vardu, tad šie metai laikomi gimnazijos įkūrimo metais. Tačiau netrukus Vokietija nutarė atkurti savo kariuomenę ir panoro šias patalpas Diepholze atsiimti.

Lietuviams teko ieškoti naujos vietos savo gimnazijai. Neilgai trukus, buvo rasta ši vadinama Rennhofo pilis. Tuomet reikėjo rasti pinigų jai nupirkti. Tuometinė Lietuvių bendruomenės valdyba kreipėsi į pasaulio lietuvius, prašydami aukų. Į šį prašymą buvo jautriai atsiliepta - per trumpą laiką buvo surinkta beveik visa suma reikalingų pinigų, ir pilis buvo nupirka. Dabar reikėjo ją bendromis jėgomis atremontuoti, kad joje galėtų gyventi mokiniai ir kai kurie mokytojai, dar reikėjo pastatyti barakus, kuriose buvo klasės ir valgykla. 1954 metais gimnazija persikėlė į naująsias patalpas ir pradėjo šiame Hüttenfeldo kaimelyje naują egzistenciją, nusidriekusią per kelis dešimtmečius. Šios gimnazijos mokiniai turėjo neleisti pasauliui užmiršti apie Lietuvai padarytą skriaudą, turėjo nuolatos priminti apie laisvės troškimą pavergtoje Tėvynėje, apie jos vargus ir teises, dainomis ir šokiais nešti Lietuvos vardą į svetimtaučių visuomenę.

Toliau direktorius kalbėjo, jog iš pradžių, iki 60-ųjų metų, čia mokėsi tik lietuvių pabėgėlių vaikai, vėliau prisidėjo reemigrantų vaikai, o maždaug nuo 70-ųjų čionai ėmė atvykti mokytis lietuvių vaikai iš viso pasaulio. Šiais metais su naujai užsiregistravusiais gimnazijoje mokysis 90 mokinių iš Vokietijos, Lietuvos, Amerikos, Argentinos, Urugvajaus, Brazilijos, Malio ir Šveicarijos. Paskutiniaisiais metais vis daugėja mokinių iš nepriklausomybę atgavusios Lietuvos. Jų tikslas - kuo greičiau išmokti vokiečių kalbą, išėiti Vokietijos gimnazijose nustatytą programą ir įsigyti vokišką brandos atestatą, kad galėtų studijuoti Vokietijos universitetuose.

Direktorius paprašė saugoti gimnazijos gerą vardą, jos turtą, įrengimus, primindamas, jog bendrabutis pastatytas ne tik dabar besimokantiems, bet ir vėlesnėms mokinių kartoms, o visa, kuo dabar mokiniai naudojasi, yra suaukota geradarių, kurių dažnas net vaikų neturėjo, kuriuos būtų galėjęs čia siųsti. Paskui direktorius pristatė mokiniams mokytojus ir bendrabučių vedėjus, jų tarpe naują berniukų bendrabučio vedėją Edmundą Jankūną.

Po susiėjimo salėje mokiniai susitiko su klasių aukėtojais, o po to turėjo progos pasiklausyti Kelmės folklorinio ansamblio "Knytuva" koncerto. Tas ansamblis buvo čia sustojęs porą dienų pailsėti. Vakare mokiniai pasigedo buvusio kapeliono Edžio Putrimo, kuris savo kapelionavimo laikais buvo įvedęs susipažinimo vakaro tradiciją. Tad leido laisvą vakarą, šnekėdamiesi parko medžių pavėnėje, klausydami roko muzikos garsų, kurie vėl sklido iš ūkiniame pastate įsikūrusio rokininkų kambario.

Tautos šventė

Rugsėjo 8-osios gimnazijos mokiniai laukia kaip pirmosios šventės mokslo metų eigoje. Ji maloni tuo, kad dar nereikia nieko ypatingo paruošti: nereikia šokių ir dainų repeticijosvargintis - o šventė yra, nes pamokų nėra. Pusryčiai prasideda vėliau, tad galima ilgiau pamiegoti. Po pusryčių visi paprastai tokią dieną renkasi į vėliavos aikštelę pakelti trispalvės ir sugiedoti himno, tačiau šįkart lijo, todėl šios ceremonijos reikėjo atsisakyti. Iškart po pusryčių visi susirinko pilies salėje, kur šv.mišias atnašavo gimnazijos kapelionas G.Tamošiūnas. Pamaldas paįvairino gimnazijos ateitininkai ir skautai: dainuodami legendą, kankliuodami ir skaitydami istorinių skaitinių intarpus, jie atliko kompoziciją, kuri gražiai tiko šiai progai.

Paskutiniuosius keletą metų šią šventę gimnazistai ir mokytojai atšvėsdavo gamtoje: nukeliaudavo į netoliese esančius kalnus, ten pietaudavo, žaisdavo. Šįkart lietus viską pagadino, nors vieta dešrelių kepimui ir iškylautojų žaidimams buvo užsakyta. Tačiau mokiniai nenusiminė. Mat, mokytojai tuoj pat apsiėmė juos nuvežti į uždara baseiną pasimaudyti. Tad diena praėjo vistiek įdomiau negu kitos.

Atostogos Vasario 16 gimnazijoje:

Rudens	1994 spalio 29 - lapkričio 2
Kalėdų	1994 gruodžio 17 - 1995 sausio 8
Velykų	1995 balandžio 9 - 1995 balandžio 23
Vasaros	1995 liepos 7 - 1995 rugsėjo 4

MIRUSIEJI

Danielius MACIKAS (Danis Matzikas), Vokietijos LB narys, mirė 1994 liepos 20 vėžiu. Palaikai sudeginti, o urna su pelenais paskandinta Baltijos jūroje. Buvo gimęs 1921 liepos 27 Viskupiškiuose. Po karo ilgokai gyveno Lübecke. Verslininkas. Vėliau persikėlė į Frankfurtą /M. Čia gyvendamas, dukterėčią Ingridą Macikaitę iš Klaipėdos leido į Vasario 16 gimnaziją. Rėmė lietuvišką spaudą ir institucijas.

Kun. Fricas Jonas SKĖRYS mirė š.m. spalio 19 d. Ladenburge. Buvo gimęs 1919 liepos 2 d. Pagėgių apskrityje, Lauksargių valsčiuje, Kalėnų kaime. Lankė Pagėgių gimnaziją, vėliau Tauragės mokytojų seminariją, kurią baigė 1940 metais. Mokytojavo Žemaičių Naumiestyje. Kai vokiečiai atėmė Lietuvai Klaipėdos kraštą, Skėrys nutarė pasilikti Lietuvoje. Tačiau, kai Raudonoji armija okupavo Lietuvą, jis nutarė kartu su Lietuvos vokiečiais repatriuoti į Vokietiją. Čia jis iš pradžių dirbo mokytoju Tilžės apskrityje, bet vėliau, kaip "Lietuvos optantas", buvo išstremtas į stovyklą Tiuringijoje, kurioje iki karo pabaigos kartu su kitais sveltimšaliais turėjo dirbti fabrike. Iš tikrųjų tai buvo jo laimė, nes taip jis išvengė karo tarnybos.

Po karo jis vedė iš Mannheimo kilusią vokietaitę ir gyveno Rytų Vokietijoje, kur dirbo vairuotoju. 1951 metais pabėgo į Vakarų Vokietiją ir apsigyveno pas uošvius Mannheime. Nuo 1955 metų jis dėstė Vasario 16 - osios gimnazijoje evangelikams mokiniams tikybą ir žemesnėse klasėse aritmetiką ir vokiečių kalbą. Pritrūkus evangelikų kunigų, mokytojas Skėrys mokėsi teologijos ir, išlaikęs egzaminus 1974 metais, lietuvių evangelikų senjoro kun. Adolfo Kelerio buvo ordinuotas diakonu, o 1977 metais pakeltas į kunigus. Nuo to laiko jis gimnazijoje ėjo kapeliono pareigas, dėstė 6 pamokas į savaitę tikybos, o likusiu laiku aptarnavo lietuvius evangelikus Pietų Vokietijoje ir Salzgitteryje.

A.a.Fricas Skėrys buvo labai veiklus žmogus ir didelis lietuvis patriotas. Gimnazistu būdamas įstojo į skautus, vėliau priklausė šauliams. Gimnazijoje jis pradėjo ruošti iš pradžių evangelikams mokiniams adventines kavutes, o vėliau Kalėdų Eglutes visai gimnazijai, iš viso 33 kartus. Anksčiau organizuodavo mokinių išvykas į poilsio stovyklas Norvegijoje atostogų metu. Iš evangelikų bažnyčios išrūpindavo pinigų ir organizuodavo kasmet ekskursijas autobusu iš pradžių evangelikams, paskutiniu laiku visai gimnazijai. Ilgus metus rūpinosi evangelikų jaunimo ratelio veikla gimnazijoje.

Taip pat velionis buvo didelis bendruomenininkas. Nuo 1959 iki 1980 metų priklausė Vokietijos LB tarybai, o 1966/67 buvo VLB valdybos sekretorium. Rašinėdavo korespondencijas apie gimnaziją ir apie Vokietijos lietuvių evangelikų veiklą kone į visus lietuviškus laikraščius išseivijoje. Platino lietuvių evangelikų spaudą. Iki praeitų metų atstovavo žurnalui "Svečias" Vokietijoje ir rūpinosi jo ekspedicija. Rašinėjo ir į vokiškus laikraščius bei palaikė gerus santykius su apylinkės laikraščių korespondentais. Už straipsnį apie Jonines buvo gavęs vokišką premiją. (Apie laidotuves bus parašyta sekančiame informacijų numeryje).

Gauta paminėti

KIBIRKŠTĖLĖ - iliustruotas Vokietijos lietuvių jaunimo sąjungos 1994-ųjų metų leidinys. 12 psl. Redagavo Zita Kalesinskaitė ir Rytis Mėdžius. Spausdino Ankė ir draugai Kaiserslauterne. Turiny - apybraiža apie Vokietijos LJ S-gos politinį seminarą 1994 gegužės 6 Annaberge; pristatoma naujoji Vokietijos LJ S-gos valdyba; pateikiami J.Lukošiaus biografijos bruožai 85-ojo gimtadienio proga; spausdinama VIII pasaulio LJ kongreso Lietuvoje programos santrauka. Šamojai (iš jaunimo kūrybos) lietuvių ir vokiečių kalbomis.

KIBIRKŠTĖLĖ - Vokietijos lietuvių jaunimo sąjungos leidinys, 1994 m. šeštasis numeris. 24 psl. Redaguotas Vokietijos LJS pirmininkės Ankės Lėpaitės. Prirašytas Vokietijos lietuvių studentų, daugiausia apie VIII Pasaulio lietuvių jaunimo kongresą.

Diana Müllerytė informuoja, ką ji apie tą Kongresą pranešė Ruhro krašto lietuviams. Rita Bartusevičiūtė pateikia išsamų Kongreso eigos aprašymą, įpindama įdomius savo išpūdžius bei pastabas. D.Müllerytė panašiu būdu pasakoja apie VIII Pasaulio LJ kongreso dienas Anglijoje. Dalia Baliulytė pateikia savo išpūdžius bei samprotavimus apie Kongresą. Skelbiamas jo nutarimas remti Vasario 16 gimnaziją.

Pranešimas apie Negalės ir informacijos biurą Lietuvoje rodo Vokietijos LJS narių rūpinimąsi ne tik savais reikalais, bet ir pagalba negalės ištiktiems žmonėms Lietuvoje, kur toje srityje uoliai darbuojasi jų draugė Danutė Baltutytė iš Australijos. Yra kronikos žinučių ir du puslapiai VIII PLJ kongreso nuotraukų.

Dr. Kazys Paltanavičius, ARZT HINTER STACHELDRAHT (Gydytojas už spygliuotų vielių) vokiečių kalba. 140 psl. Vertė kun.Alfredas Franckaitis. Išleido Jėzaus Širdies parapija 48429 Rheine, Robertstr. 25. Kaina 15 DM. Gaunama pas leidėją. Pajamos už knygą skiriamos šv.Jokūbo ligoninei Vilniuje.

Knygoje aprašoma gydytojo tragedija. Nusikaltęs tik tuo, kad vengė atlikti karinę prievolę, autorius buvo 1945 sausio 31 sovietų suimtas ir po žvėriško tardymo nuteistas 10 metų lagerio ir 5 metams tremties. Per 10 kalėjimo metų perėjo keletą lagerių, kur sutiko įvairių tautybių žmonių, tarp jų ir lietuvių. Labai šiltais žodžiais rašo apie tėvą Stanislovą Dobrovolskį bei kun. Svarinską, savo laikysena labai didelį išpūdį dariusius visiems kaliniams ir prižiūrėtojams.

Daugiausia laiko lageriuose dr.Paltanavičius praleido gydytojaudamas, ir tai teikė jam privilegijuotą padėtį. Nuo gydytojo priklausė išrašymas ligoniu ar pasiuntimas į ligoninę, kas reišė kaliniams didelį palengvinimą ar net išgelbėjimą nuo mirties. Bet buvimas lageriuose neretai skaudžiai priminė beteisę kalinio būklę. Smulkiai aprašomas gydytojo darbas bei kalinių pastangos apgauti jį, dirbtinai pakeliant temperatūrą, simuliuojant sifilį ir kitas ligas. Perdėm prasikiša nuoširdus noras padėti savo likimo draugams.

Nepaisant didelio užimtumo, autorius dar įstengė išmokti svetimas kalbas, skaityti medicinos literatūrą. Aprašomas kalinių pamaldumas, jų slaptos pamaldos. Kur tik sąlygos kiek žmoniškesnės, ten suklesti saviveikla, kurioje paveikiai dalyvauja ir autorius, grodamas smuiku.

Po 10 metų lagerio išėjęs Vorkutoje į tremtį, ir toliau dirbo gydytoju. Išsikvietė iš Lietuvos žmoną su dukra ir sūnumi. Po ilgų prašymų gavo leidimą grįžti Lietuvon tik 1956 birželį.

Veikalo papildyme informuojama, kaip buvo įkurta šv.Jokūbo ligoninė Vilniuje, suminimi ir jos geradariai. Pabaigos žody pristatomas vertėjas kun.Alfredas Franckaitis, išvardinti jo iš lietuvių į vokiečių kalbą versti veikalai. Išspausdinti trys Maironio eilėraščiai vokiečių kalba.

INFORMACIJOMS leisti aukojo:

Franz Bartuschewitsch iš Schwetzingeno ir	
Leo Narkus iš Hamburgo po	100,--DM
Mme M.Budwitis iš Thuin'o (Belgija)	50,--DM
Dipl.Ing. Alois Panzer iš Halterno ir	
Kazys Bernotavičius iš Kaiserslauterno po	30,--DM
Vaclovas Dubauskas iš Rheinhauseno.....	25,--DM
Vytautas Stončius iš Kaiserslauterno	20,--DM
Tadas Mickus iš Springfieldo, VA USA	20,-US\$

Ačiū.

Numatomi renginiai:

VLB darbuotojų suvažiavimas Romuvojelapkričio 4 - 6 d.d.

Vasario 16 centrinis minėjimas

Hüttenfeldo Bürgerhausevasario 18 d.

Litauische Volksgemeinschaft, Lorscherstr.1, 68623 Lampertheim. Tel. 06256-322, Fax 06256-1641. Bankverbindung: Deutsche Bank Weinheim, Konto-Nr. 5817978, BLZ 670 700 10